

TCO:s familjepolitiska program

■ Alla medlemmar i en familj skall ha ekonomisk trygghet, stimulans till utveckling och delaktighet i sociala gemenskaper.

■ Alla vuxna familjemedlemmar bör ha möjlighet att vara yrkesverksamma.

■ Kvinnor och män bör förekomma i ungefär samma omfattning inom olika slags yrken och vara fackligt och politiskt verksamma i ungefär samma grad.

■ Arbetet i hemmen bör utföras av kvinnor och män i samma omfattning.

Dessa fyra att-satser är utgångspunkten i det familjepolitiska program som nu antagits av TCO-styrelsen. I programmet ingår en rad preciserade reformförslag.

Urvalet till sysselsättningar måste ske ur hela den befolkning som kan vara yrkesverksam och inte bara ur en del av befolkningen. Kvinnornas kapacitet måste tas till vara i arbetslivet och i fackligt och politisk verksamhet. Männerna å sin

sida bör få större del av familjelivets värden.

Så står det i förordet till TCO:s familjepolitiska program. Det poängteras att om de uppställda målen skall förverkligas inom överskådlig tid måste bestämda krav ställas och drivas hårt på olika områden. Det gäller arbetslivet, boendemiljön, samhälls- och annan service, familjelagstiftningen, familjebeskattningen, samhällets ekonomiska stöd till barnfamiljer, förskolan, skolväsendet i övrigt och vuxenutbildningen.

FÖRÄNDRAT MÖNSTER

De gifta kvinnornas förvärvsintensitet har ökat starkt, från 49 procent 1966 till drygt 59 procent 1972. Ca 110 000 av dem som under perioden 1966—1971 tillfördes arbetskraften var kvinnor med barn under sju år. Kvinnorna har alltså en stark önskan att komma ut i förvärvslivet. Men bristen på barntillsyn är det största hindret för dem som har småbarn. Samhället har inte hunnit anpassa sig till det förändrade familjemönstret.

De kvinnor som gått ut på arbetsmarknaden möter problem av olika slag.

Nästan 40 procent av alla kvinnor men mycket få män har deltidsarbete som är den vanligaste arbetsformen bland småbarnsmödrar.

De former av deltidsarbete som i dag erbjuds kvinnor har i många fall på sikt negativa konsekvenser för kvinnorna på arbetsmarknaden. Det är ofta fråga om lågt betalt arbete inom begränsade sektorer av arbetsmarknaden. Så länge deltidsarbete till största delen har denna karaktär och utnyttjas enbart av kvinnor är det från jämlikhetssynpunkt en negativ företeelse.

De gifta kvinnornas förvärvsintensitet visar stora regionala skillnader. Kvinnorna drabbas i allmänhet hårdast av lokala sysselsättningsproblem eftersom i första hand män rekryteras till stora delar av arbetsmarknaden.

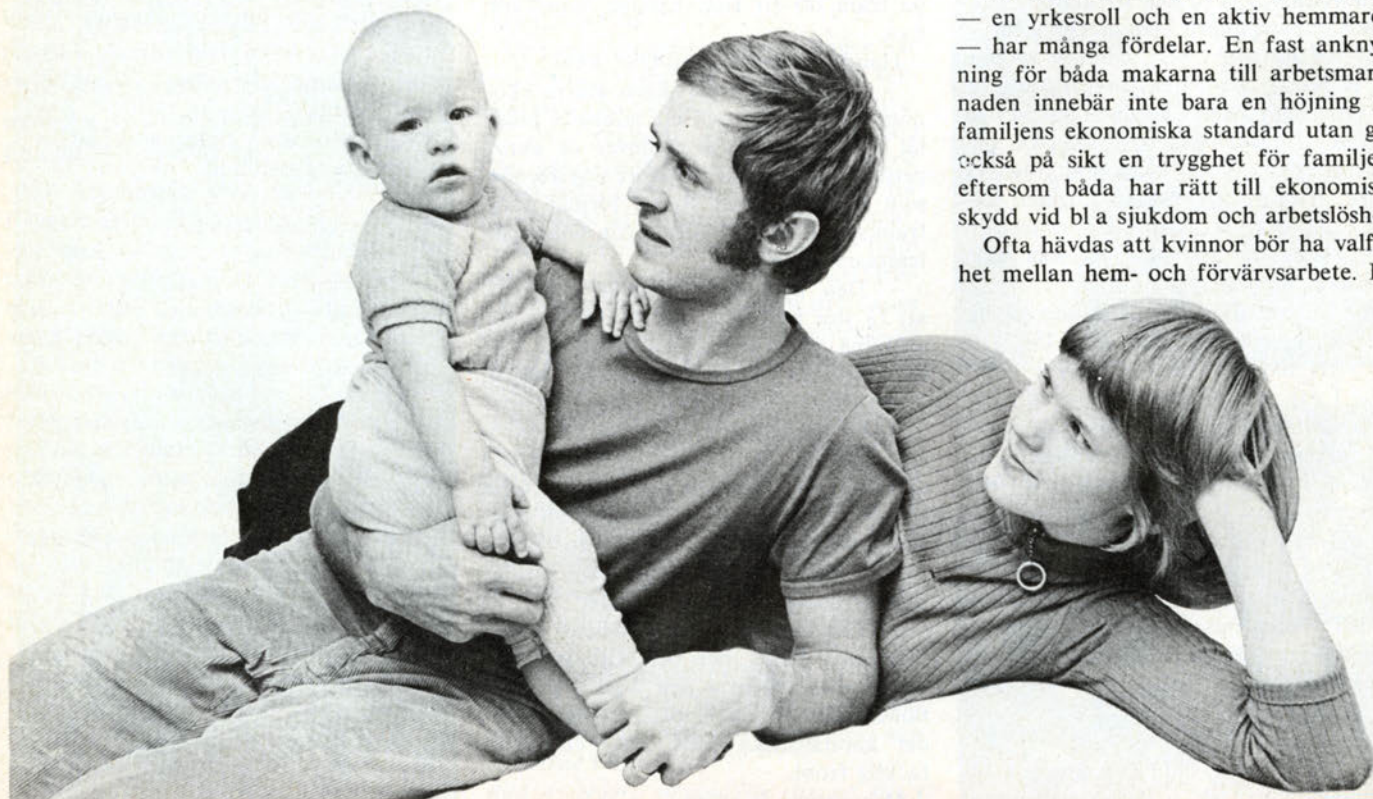
Kvinnors svårigheter att få arbete är dock svårt att exakt dokumentera. Ofta underlåter gifta kvinnor på orter där det saknas arbetstillfällen, barntillsyn eller annan samhällsservice, att anmäla sig som arbetssökande vid arbetsförmedlingarna.

Ännu återstår mycket innan den svenska full-sysselsättningspolitiken nått målet att även omfatta kvinnorna, framhåller TCO.

DUBBLA ROLLER

Att båda makarna har dubbla roller — en yrkesroll och en aktiv hemmaroll — har många fördelar. En fast anknytning för båda makarna till arbetsmarknaden innebär inte bara en höjning av familjens ekonomiska standard utan ger också på sikt en trygghet för familjen, eftersom båda har rätt till ekonomiskt skydd vid bl a sjukdom och arbetslöshet.

Ofta hävdas att kvinnor bör ha valfrihet mellan hem- och förvärvsarbete. En



m preciserar jämlikhetskrav

sådan strävan kan i och för sig framstå som värdefull. Å andra sidan kan valfrihetsmålet när det endast avser kvinnor i själva verket motverka jämlikhet mellan könen, heter det i TCO-programmet.

Det svåraste hindret för jämlikhet mellan könen på arbetsmarknaden är att det existerar en könsuppdelad arbetsmarknad. Cirka 75 procent av de förvärvsarbetande kvinnorna återfinns nämligen inom en snäv sektor av arbetsmarknaden, cirka 20-talet yrken. Dessa har i hög grad anknytning till den traditionella uppfattningen om den feminina rollen. De arbeten som flertalet kvinnor har tillhör också de lägst betalda.

LÅG VÄRDERING

Arbetsuppgifter som i yrkeslivet huvudsakligen utförs av kvinnor, t.ex. hålkortsstansning, matberedning, maskinskrivning, skötsel och fostran av barn, städning, vård av sjuka barn och gamla, är fortfarande lägst värderade.

En djupare analys av de krav, som kännetecknar typiskt kvinnliga och typiskt manliga sysselsättningar, skulle sannolikt leda till en högre värdering av kraven i typiskt kvinnliga sysselsättningar.

För män och kvinnor tillämpas olika rekryterings-, löne-, utbildnings- och befordringspolitik. Ingenting tyder på att detta mönster skall ändras på något avgörande sätt inom överskådlig tid, konstateras i TCO-programmet.

Om man ser på löneutvecklingen under senare år på TCO-området var männens genomsnittslön 1966 2 500 kr medan kvinnornas stannade på 1 500 kr. Av den totala skillnaden på 1 000 kr berodde 290 kr på olikheter i lönesättning för lika arbete, dvs den skillnad i lön mellan män och kvinnor som förekommer trots identiska arbetsuppgifter.

560 kronor var en följd av den skilda yrkessammansättningen som beror på ett traditionellt yrkesval hos både män och kvinnor. Den återstående skillnaden på 150 kr härrörde från kvinnornas lägre genomsnittliga ålder. Det könsbundna yrkesvalet betyder således mest i sammanhanget.

På det statliga området kan man konstatera att det föreligger skillnader i lön mellan män och kvinnor med likvärdiga arbetsuppgifter. TCO ser som en angelägen uppgift att utvärdera i vilken mån det statliga karriärsystemet kan innehålla

komponenter som kan medverka till orättvisor som har med olika lön för olika kön att göra.

Den låga värderingen av sk kvinnoryrken utgör ett allvarligt problem. En aktiv opinion för jämställdhet ser TCO som ett viktigt medel. Utan en förändrad attityd till könsrollerna kan aldrig en utjämnande politik angående löner och arbetsvillkor förverkligas.

LÅG INGÅNGSLÖN

TCO pekar också på arbetsförmedlingens roll i sammanhanget. Ofta accepterar kvinnor som varit hemma en alltför låg ingångslön, ett misstag som den fackliga organisationen sedan måste söka rätta till. Bakom detta ligger bristande kännedom om arbetsmarknad, löner och arbetsvillkor.

Arbetstiden bestämmer i hög grad familjens möjligheter att planera sin tillvaro. TCO ställer en rad reformkrav på detta område:

- Lagstadgad rätt till avkortad arbetstid för bla vård av småbarn.
- Samordning av arbetstider och öppet-hållandetider i förskola, skola och serviceinstitutioner.
- Införande av flexibel arbetstid.
- Generell minskning av overtidsarbete.

TCO-programmet tar också upp boendemiljön och konsumentpolitiken. Samhället måste i ökad utsträckning minska familjens/hushållets underläge gentemot producenter och distributörer av varor och tjänster, säger man. Utbudet av t.ex. offentliga tjänster och service måste inbegripas i en aktiv konsumentpolitik. En satsning bör ske på konsumentteknisk forskning. Kommunala konsumentkommittéer — som på sex orter bedrivits som försöksverksamhet — fyller en betydelsefull funktion.

BARNKOSTNADER

I ett avsnitt om familjen och socialpolitiken understryks att familjeinkomsten är bestämmande för barnkostnaderna. Utredningar har visat att barnkostnader i familjer med höga inkomster kan vara upp till 40 procent högre än i låginkomstfamiljer. Barnens standard är således beroende av familjeekonomin. En kartläggning av barns behov i olika åldrar bör företas. Från familjens synpunkt är t.ex. vård av barn i hemmet en dyr värdform.

På sikt är det sannolikt mest fördelaktigt att satsa resurser på utbyggnad

av kvalitativt god barntillsyn, dvs förskola och fritidshem, som kommer såväl barn som föräldrar till godo. För värden av det första barnet under dess första levnadsår föreslår TCO någon form av ekonomiskt stöd. Barnbidraget bör successivt anpassas så att inte barnfamiljernas standard i förhållande till icke-barnfamiljer på samma inkomstnivå sänks.

TCO återkommer till kravet på en obligatorisk förskola och skisserar i reformförslagen två utbyggnadsetapper. Målsättningen att ge varje elev i ungdomsskolan möjligheter att utvecklas oavsett sociala villkor är ännu långtifrån förverkligad, konstateras vidare. Skolan utsätts för överkrav, om man väntar att den ensam skall kunna lösa de stora problem som förverkligandet av social och könsmässig jämlikhet innebär. En elvaårig allmän ungdomsskola är ett av TCO:s krav.

Skolöverstyrelsen och inte socialstyrelsen bör vara huvudman för förskolan. Det hävdar TCO med bestämdhet och hänvisar bla till behovet av pedagogisk forskning.

En jämnare könsfördelning inom de olika personalkategorier som arbetar inom skolan bör eftersträvas. En generell tillämpning av könskvotering vill dock inte TCO vara med om.

I ett avslutande kapitel om vuxenutbildningen understryks att systemet med återkommande utbildning har direkt familjepolitisk anknytning och bla skulle innebära en positiv förändring för kvinnorna jämfört med dagens utbildningssystem. Bristerna i utbildning kan ses som en följd av de traditionella könsrollerna, vilka bidragit till en bestämd arbetsfördelning i hemmet och även präglat vissa negativa attityder till utbildning hos kvinnorna.

Arbetslösa kvinnor kommer i mindre omfattning än män till arbetsmarknadsutbildningen trots att arbetslösheten är förhållandevis lika stor bland kvinnorna. För tillträde till denna utbildning bör emellertid inte bara arbetslöshetskriteriet vara avgörande. Även dålig försörjningssituation bör kunna ge möjlighet till utbildning. TCO pekar också på de studiesociala reformer som måste till för att vuxenutbildningen skall kunna bli ett effektivt familjepolitiskt medel.

Det familjepolitiska programmet har utarbetats inom TCO:s familjepolitiska nämnd av ombudsman May-Britt Carlsson. ■